

Çalışma Yaşamında Mobbing:

Yeni Kavram, Eski Sorun

Özlem Sert - HÜ, Tarih Bölümü

Arzu Akkoyunlu Wigley - HÜ, İktisat Bölümü

HAK İHLALİ BAKIŞ AÇISINDAN BEZDİRİ VE KADIN

Özlem SERT* Arzu AKKOYUNLU WIGLEY**

Öz: Bezdiri (mobbing), psikolojik şiddetin süreklilik göstererek pervasızlaşmış, kişinin onurlu yaşam hakkının ihlal edilmesidir. İş yaşamının güvencesizleşmesi ve baskı kültürünün artması, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kamusal alanda muhafazakarlığın artması, kurumların hiyerarşik ve cinsiyetçi yapıları nedeniyle Türkiye’de kadınların bezdiriye karşı mukavemet şartları giderek ağırlaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bezdirinin kadınlar üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu çerçevede, bezdirinin doğası, mekanizmaları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin bu mekanizmalar ile ilişkisi içerisinde hak ihlali bakış açısının bezdiri olgusunu anlama ve bu hak ihlaliye karşı anlamlı, kararlı mücadele sürecini oluşturmak için neler yapılabileceği incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Bezdiri (mobbing), mobbing ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği, insan hakları ihlali, onurlu yaşam hakkı (Vida Digna).

Mobbing and Women from the Perspective of Human Rights Violation

Abstract: Mobbing is the continuous and reckless psychological violence that violates a person's right to live with dignity. The conditions for women's resistance against mobbing in Turkey are increasingly becoming more difficult due to the increasing job insecurity, the rise of a culture of obedience, gender inequality, the increase of conservatism in public spaces, and the hierarchical and sexist structures of institutions. The aim of this study is to examine the effects of mobbing on women. Within this framework, we will examine firstly, the nature of mobbing, its mechanisms, and the relationship between mobbing and gender inequalities. Starting from the premise that mobbing is a violation of human rights, the study will examine what can be done to create a meaningful and determined struggle against this violation of rights.

Keywords: Mobbing, mobbing and gender inequality, human rights violation, The Right to a Dignified Life (Vida Digna)

Giriş

Bezdiri (mobbing), psikolojik şiddetin süreklilik göstererek pervasızlaşmış, kişinin onurlu yaşam hakkının ihlal edilmesidir. Süreklilik gösteren ve sıklığı ve şiddeti verdiği sıkıntının derecesini belirleyen bu sistematik olumsuz davranışlar, bezginliğe yol açar. Şiddetin kronikleşerek, düzenli aralıklarla tekrarlanıp ve belirli bir süre boyunca devam eden bir onurlu yaşam ihlali haline gelmesi bezdiri olarak kabul edilir (Sert ve Akkoyunlu Wigley 2015b:9).

Kadınların bezdiriye maruz kalma oranları dünya genelinde erkeklere göre daha yüksektir. Ancak

Literatürde bezdiriye odaklanan çalışmaların büyük bir çoğunluğu

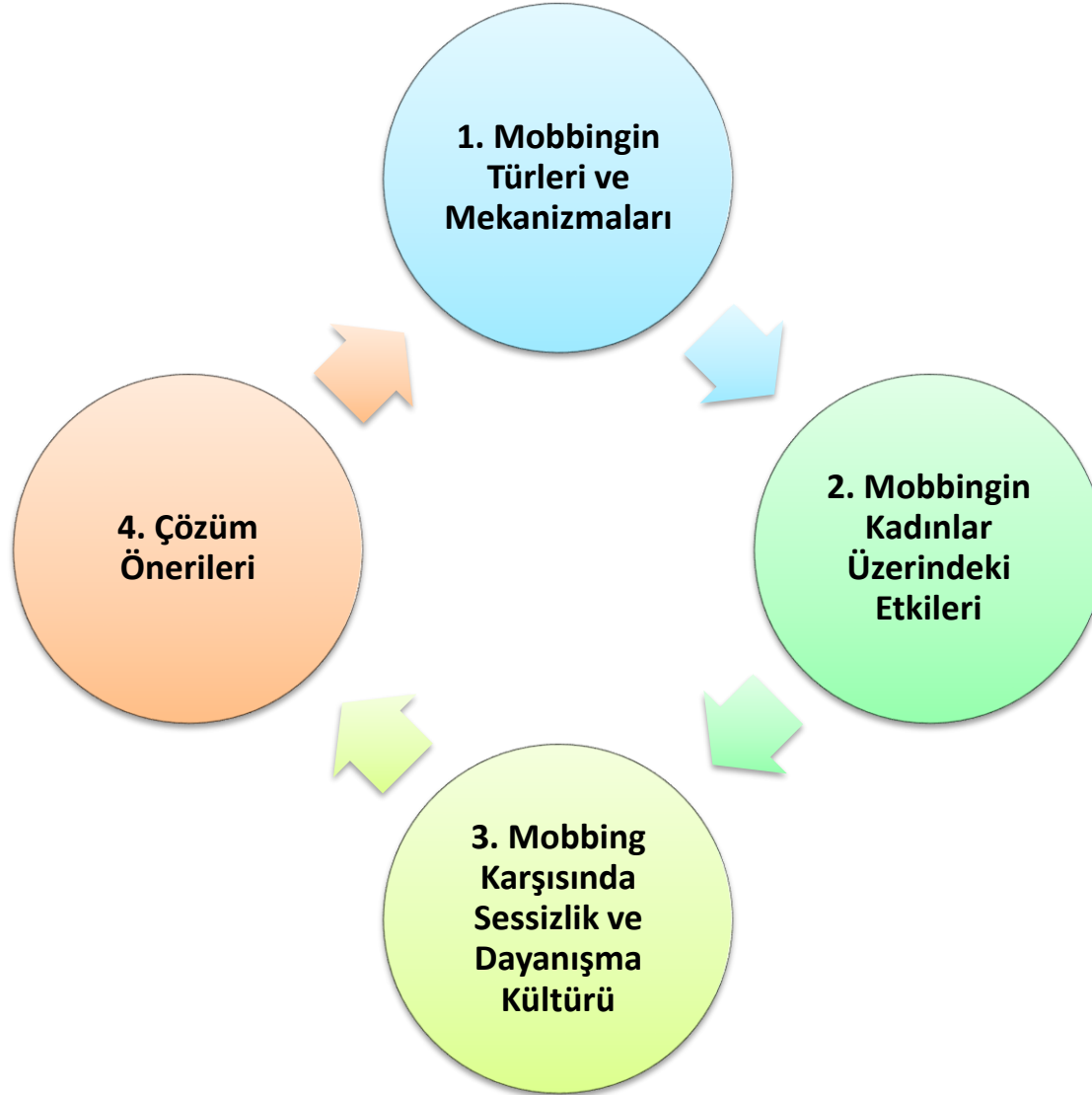
1. bezdirinin kurumsal ve bireysel nedenlerine odaklanmış ve
2. anketler ile bezdirinin çalışanların üretkenliği üzerindeki etkilerini sorgulamış.

İkinci gruba giren çalışmalar iyi niyetli olarak bezdiri olmayan bir çalışma yaşamının üretkenliği, yaratıcılığı arttıracaklarını öngörseler de bir konu atlanmış. Bu çalışmaların Frankfurt Okulu ve toplumsal cinsiyet teorisi ile ilişkilenmemeleri temel bir ana-

Kategori	Yüzde/Oran
Dünya genelinde kadınların işyerinde psikolojik şiddete maruz kalma oranı	Erkeklerden daha yüksek
Genç kadınların taciz riski	Erkeklerden daha yüksek
Kadınlarda TSSB görülme oranı (mobbing sonrası)	%49 kadın, %35.3 erkek
Kadınların anksiyete ve psikosomatik hastalıklara yakalanma oranı	Kadınlarda daha yüksek

Kategori	Yüzde/Oran
Türkiye'de en çok etkilenen sektörler	Sağlık ve Eğitim
Türkiye'de genç kadınların taciz riski	Genç kadınlar için daha yüksek
Türkiye'de kadınların iş güvencesi açığı (ILO 2022)	%34.4 kadın, %23.8 erkek
Türkiye'de kadınların kayıt dışı çalışma oranı (ILO 2022)	%60 kadın, %40 erkek
Türkiye'de mobbing mağdurlarının işten ayrılma oranı	Kadınlarda daha yüksek
Türkiye'de kadınların psikolojik şiddete maruz kalma oranı	Kadınlarda daha yüksek
Türkiye'de mobbing başvurularında kadınların oranı	%66 kadın, %34 erkek

Çalışma Yaşamında Mobbing

**1. Mobbingin
Türleri ve
Mekanizmaları**

Kişisel saldırılar: Duygusal suiistimal, mesleki itibarsızlaştırma.

İş ortamına yönelik saldırılar: Tecrit, bilgi manipülasyonu.

İş koşullarının kötüleştirilmesi: Adaletsiz terfiler, keyfi görev değişiklikleri.

2. Mobbingin Kadınlar Üzerindeki Etkileri

Kadınlar, iş hayatında daha fazla mobbinge maruz kalıyor.

Yönetici kadın sayısının azlığı, cinsiyetçi yapıların sürmesine neden oluyor.

Güvencesizlik, ekonomik krizler kadınları daha da savunmasız hale getiriyor.

3. Mobbing
Karşısında
Sessizlik ve
Dayanışma
Kültürü

Toplumsal yapı, iş güvencesi ve kurum kültürü

→ **Sessizlik**, mobbingin sürdürülmesine neden olur. Sessiz kalanlar, dolaylı olarak mobbingin parçası haline gelir.

→ **Dayanışma**, mağdurların sesini duyurmasını kolaylaştırır.

Mobbingi

Kimler Umursar

/ Kimler Umursamaz?

Adalet duygusu güçlü,
empatik, bağımsız
düşünen bireyler
haksızlığı umursar.

Konformistler,
otoriteye biat edenler,
çıkarıcılar haksızlığı
görmezden gelir.

Sessizlik Kültürü

Bana dokunmayan yılan bin yaşınsın' anlayışı sessizliği besler.

Seyirci psikolojisi: Grup baskısı nedeniyle insanlar tepki vermez.

Mobbinge karşı sessizlik, mobbingin yayılmasına yol açar.

Mobbinge Karşı Sessizliklerimizden Bir Dakika

Didem Yaylalı için...

60

59

A close-up portrait of a woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

58

A close-up portrait of a woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

57

56

55

54

53

A close-up portrait of a woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

52

51

A close-up portrait of a woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall. The number '50' is overlaid in the center in a large, bold, red font.

50

49

A close-up portrait of a woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden surface.

48

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

47

46

A portrait of a woman with light brown hair, smiling and looking slightly to the right. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, light-colored wood panel. The number '45' is overlaid in a large, bold, red font in the center of the image.

45

A close-up portrait of a woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

44

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

43

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden surface.

42

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

41

40

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

39

38

A close-up portrait of a woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

37

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

36

35

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

34

33

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

32

31

A close-up portrait of a woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall. The number '30' is overlaid in a large, bold, red font in the center of the image.

30

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

29

28

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

27

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

26

A portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall. The number '25' is overlaid in a large, bold, red font in the center of the image.

25

24

23

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

22

21

20

19

18

A close-up portrait of a young woman with light brown hair, smiling gently. She is wearing a dark blue graduation gown over a white collared shirt and a bright red stole. The background is a warm, out-of-focus wooden wall.

17

16

15

14

13

11

10

- ✓ Mobbingi insan hakkı ihlali olarak ele almak.
- ✓ İş yerlerinde hukuki ve etik çerçeveleri güçlendirmek.
- ✓ Dayanışma ağları oluşturarak sessizliği kırmak.

HAK İHLALİ BAKIŞ AÇISINDAN BEZDİRİ VE KADIN

Özlem SERT* Arzu AKKOYUNLU WIGLEY**

Öz: Bezdiri (mobbing), psikolojik şiddetin süreklilik göstererek pervasızlaşıp, kişinin onurlu yaşam hakkının ihlal edilmesidir. İş yaşamının güvencesizleşmesi ve biat kültürünün artması, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kamusal alanda muhafazakârlığın artması, kurumların hiyerarşik ve cinsiyetçi yapıları nedeniyle Türkiye’de kadınların bezdiriye karşı mukavemet şartları giderek ağırlaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bezdirinin kadınlar üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu çerçevede, bezdirinin doğası, mekanizmaları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin bu mekanizmalar ile ilişkisi içerisinde hak ihlali bakış açısının bezdiri olgusunu anlama ve bu hak ihlaline karşı anlamlı, kararlı mücadele sürecini oluşturmak için neler yapılabileceği incelenecektir.

AnahtarSözcükler::Bezdiri(mobbing),mobbingvetoplumsalcinsiyeteşitsizliği,insanhaklarıihlali,onurluyaşamhakkı(VidaDigna).

Mobbing and Women from the Perspective of Human Rights Violation

Abstract: Mobbing is the continuous and reckless psychological violence that violates a person’s right to live with dignity. The conditions for women’s resistance against mobbing in Turkey are increasingly becoming more difficult due to the increasing job insecurity, the rise of a culture of obedience, gender inequality, the increase of conservatism in public spaces, and the hierarchical and sexist structures of institutions. The aim of this study is to examine the effects of mobbing on women. Within this framework, we will examine firstly, the nature of mobbing, its mechanisms, and the relationship between mobbing and gender inequalities. Starting from the premise that mobbing is a violation of human rights, the study will examine what can be done to create a meaningful and determined struggle against this violation of rights.

Key words: Mobbing, mobbing and gender inequality, human rights violation, The Right to a Dignified Life (Vida Digna)

Kerteriz noktası "Geminin bulunduğu yeri anlamak için kerteriz almaya yarayan fener kulesi, duba, şamandıra vb.nin harita üzerindeki yeri" için kullanılan bir denizcilik terimidir (**Türk Dil Kurumu, 2024**). Bir duygusal şiddet eylemi yapıldığında durum tespiti yapmak eylemi yapanın eylemi hangi hiyerarşik yapıların içerisinde görünmez kılmaya çalıştığının anlaşılması eyleme maruz kalan için dayanak noktaları oluşturacak, daha büyük eşitsizlikler ile ilişkisini göstererek, eylemi kişiselleştirmekten çıkaracak kerteriz noktaları verecektir. Örneğin kadınlara karşı yapılan bezdiri çoğunlukla ataerkil ortamın öğrenilmiş çaresizliğine dayandırılmaya çalışılır. Yine bezdiri ırk ayrımcılığına dayalı, sınıf eşitsizliğine dayalı hiyerarşilerden ya da bunlardan bir kaçından beslenebilir. İşte şiddetin beslendiği noktaların anlaşılması durum, yer tespiti için önemlidir.

Bu tespit şiddetin kişileştirilmesini, şiddete uğrayanın yalnızlaştırılmasını, tecridi önler. Çünkü cinsiyetçi hiyerarşilere, ırkçı ayrımcılıklara, sınıf kökenli aşağılamalara karşı başkalarının da mücadeleleri geçmişten bugüne her yerde sürmektedir. Kişi tespiti yaptıktan sonra kendisini yalnız hissetmez, eşitlikçi onurlu yaşam için mücadele edenlerin bir parçası olarak görmeye başlar. Şiddeti uygulayan ise baskı yapan birçok başka insanlardan biridir. Onurlu yaşam için mücadele eden ve yalnız olduğunu zanneden farklı yerlerdeki insanların onurlu yaşam mücadelesinde birlikte olduklarını fark etme anı budur. Bu çok değerli bir andır çünkü bezdirinin mücadele etmesi en zor olan yanı tecriddir.

İstihdam oranının bu kadar düşük olduğu ortamda kadının iş yaşamında tecrit edilmesi, erkeksi ortamın normalleştirilmesi de kolaylaşır. TÜİK'in 2021 tarihli Hanehalkı İşgücü Araştırmasına göre istihdam oranını erkeklerde %62,8 kadınlarda %28 olduğu düşünüldüğünde iş yaşamında erkeklerden sayıca az olan kadınların tecrit edilmesi daha kolay olur (**TÜİK, 2022**). Kişiye bulunduğu kurumun aidiyetleri dışında bulunduğu söylenerek iş yaşamı ve özel yaşam alanı daraltılır.

İşte bu noktada iş yaşamının kurallarını belirleyen hukuki çerçevenin bireyin hak ve özgürlük alanını belirlemiş olması, şiddeti normalleştirme mekanizmalarını bilmek ve yaşanan olayları hak diline çevirebilmek mücadeleye **olgusal (factual)** bir dayanak sunar. Şiddetin görünmez kılınmasını engeller. Elenliğe giden birinci adım atılmıştır. Kişi bezdiriyi olgusal bir şekilde anlatabilecek ikinci adıma geçebilecek donanıma artık sahiptir.

b. Anlatmak: "Burada Rahatsız Olan Tek Ben miyim?"

Kendisine uygulanan duygusal şiddetin dayanaklarını, kerteriz noktalarını tespit etmiş kişi artık içinde sıkıştığı ortamdaki çıkmış daha büyük ölçekte yalnız olmadığının farkındadır. Farkında olduğu etik değerleri bulunduğu ortamda da aramaya başlaması "Burada rahatsız olan tek ben miyim?" sorusu ile başlamıştır. Çünkü bu soru rahatsız olunması gereken duygusal şiddet durumu konusunda sorunu olgusal olarak ortaya koyup, değerler için mücadele edebilecek bir kapasiteye geldiğinin göstergesidir. Yalnızlaştırılmaya çalışıldığı ölçekten bir üst ölçeğe geçerek kendisine karşı yapılan onurlu ya-

Bir duygusal şiddet eylemi ile tecrit edilmiş yalnızlığa itilmiş bireyin kaybettiği halden anlayan diğer kişilerdir. Ne zaman ki kendisi gibi durumdan rahatsız olanlar ile iletişime geçer, o vakit mücadele başlamıştır. Örneğin Didem Yaylalı'nın, Tolga Onur'a yazdığı ve başına gelenleri anlattığı mesajı şöyle:

"Merhaba Tolga, ben 12. dönemden hakim adayım. Yaşadığın sürecin aynısını yaşıyorum. Son akademi-
deyken haberim olmaksızın soruşturma geçiriyordum. Aylarca her şeyim araştırılmış. Eksik aranmış. Nisan ayında akademiye sunduğum bir sevk kağıdında eksiklik bulunmuş, doktor imza atmayı unutmuş. Aylar sonra Temmuz ayında mesleğe kabulden bir hafta önce idareye yalan beyanda bulunmaktan disiplin cezası aldım. Mesleğe kabul edilmedim. HSYK sürecinde aynı şeyleri yaşadım, 'alkol problemin mi var', 'hayatınla ilgili bir problem mi var' diye sorular, aşağılamalar... Kendi dönem arkadaşlarım arasında hakkımda asılsız dönen dedikodular... Her neyse şu an genel kurul aşamasındayım ve senin durumundan farklı bir karar çıkmayacak benimki de. Yaşadığın şeyleri çok iyi anlıyorum bizzat ben de yaşıyorum. O yüzden yazmak istedim..." (Milliyet, 2013).

Ancak mücadelenin güçlenmesi duyabilen anlayabilen kulakların artması ile olur. Didem Yaylalı mücadeleye başlamış ancak sesini duyuramamıştı ve sessizliğe gömülmeyi seçti. Bunu seçerken şundan emindi sessizliği bunu yapacaklara dert olacaktı. Değerlerinden emindi anlamıştı. Ama anlatacağı bir toplum oluşturmamıştı. Belki de dert olmadı yapanlara. Nitekim "Cenazesine kendi döneminden sadece iki hâkim arkadaşı gitti." (Arman, 2013a) Yine bize ve onurlu yaşamı insan

Sonuç

Renklerinizle var olduĐunuz, renkleri ile var olanlara saygı duyduĐunuz için teŐekkürler.

Özlem Sert - H, Tarih Bölümü
Arzu Akkoyunlu Wigley - H, İktisat Bölümü